

A. Sefa Özkaya
@asefaozkaya

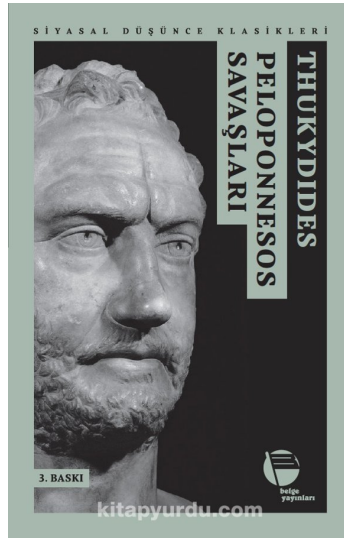
29-04-2020

19:51

HARP TARİHİ VE STRATEJİ ÜZERİNE

Pek çok öğrencimiz olan arkadaşımız gerek şahsen, gerek Twitter'da "Bu corona günlerinde boş kalmayalım. Derslerin de devamına daha var. Harp tarihi ve strateji üzerine derslere nasıl hazırlanalım?" diye sordu, sordunuz. Uzun bir cevap veriyorum:

Bütün derslere başladığım gibi Metnini salt askerî konular üzerine yazan mağlup bir general ile, Thukydides'le başlarım. Thukydides, kaybetmiş olduğu bir savaşla başlar: Peloponnes Savaşları. Yani Thukydides'in metni, "Neden böyle oldu?" metnidir.

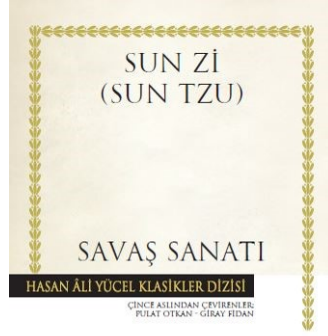
Mağlup bir general ile başlamak iyidir. Çünkü sorgulatır. Ben neden bunla başlatmayı tercih ediyorum. Hem salt ilk askerî metin, hem bir özeleştir, hem bir nasihatname, hem de bir harp felsefesi metni olduğu için. Yani buradaki herhangi bir pasajı günümüzle mukayese edebiliriz.

Benzer şekilde Osmanlı devlet felsefesinde de âsafname, siyasetname türü eserler, bozulan sisteme dair analizler içeren Koçi Bey Risalesi, Sekbanbaşı Risalesi gibi propoganda içerikli de olsa çözüm önerileri sunan risale türü savaş metinleri vardır. Bunun sebebi nedir?

İnsanoğlu her savaştan sonra ister kazansın, ister kaybetsin, muhakkak şu soruyu sorar: "Neden böyle oldu?" Yani muhakkak anlamaya çalıştığı, ama tam olarak açıklayamadığı bir şeyler vardır. İşte biz bunlara literatürde "alınan dersler" diyoruz. Tarihte her dönem için geçerlidir.

Başlangıç için bir Yunan'dan sonra 2. kitap bir Çinli filozoftan: Sun Tzu. Okunuşuyla Sun Zı

("Sun Tuzu, San Çu" gibi okunuşlar doğru değil). Zaten adamın adı da Sun Tzu değil. Gerçek adı Sun Wu. Ama biz adından sonra "üstâd, pîr" anlamlarına gelen "Tzu (okunuş Zı)"yı ekliyoruz.

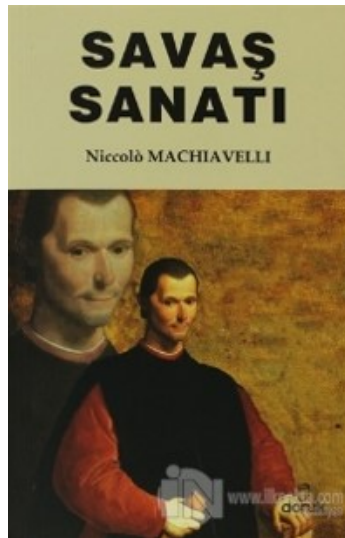
TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

XIV
SINIF

Sun Usta'nın bu eseri klasiktir. Hiçbir askerî akademide onun adı anılmadan ders işlenmez, mümkün de değildir. Dünyada böyle bazı ustalar var ki klasikleşmiş şahıslardır. Okumazsanız olmaz. Sun Zı da bunlardan birisidir.

Sun Zı'nın eseri, aslında daha sonraki dönemde gelen başka harp filozoflarıyla birlikte daha da renkli hale gelmiş, karşılıklı söyleşiler havasına büründürülerek Uzak Doğu felsefesinde içinde çay felsefesinin bile yapıldığı harp konuşmaları, harp felsefesi icra edilmiştir.

Bir diğer harp filozofumuz Niccolo Machiavelli'dir. Machiavelli, dönemi itibiriyle çok şanslıdır. Çünkü içinde bulunduğu süreç ve mekân, antik dönem Yunan ve Roma askerî kültüründen başlayarak rönesans aydınlanmasına kadar yaşanan sürecin merkezindedir.

Machiavelli, askerî tarihi iyi bilen, onu düşünce sistematığında yoğun olarak kullanan bir düşünürdür. Çok ağır dertleri vardır. Yeniden ayağa kalkabilmenin, o eski şanlı günlere dönebilmenin formülünü Roma'da arar. İmparatorluk Romasının analizi ile, kendi gününe

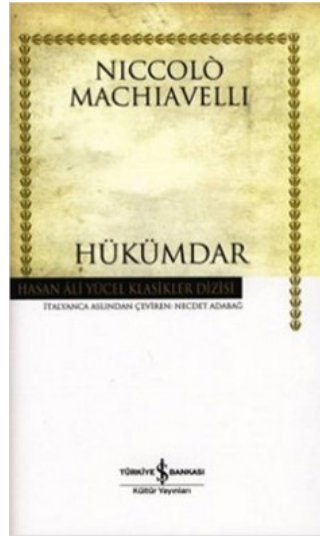
çözümler sunar.

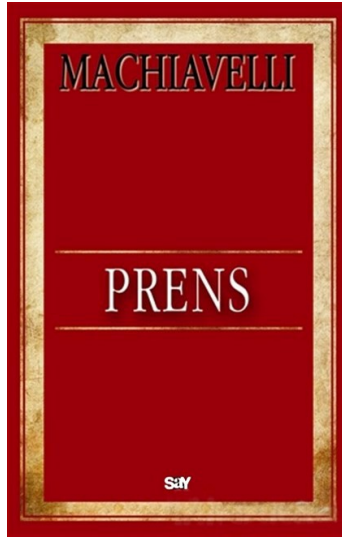
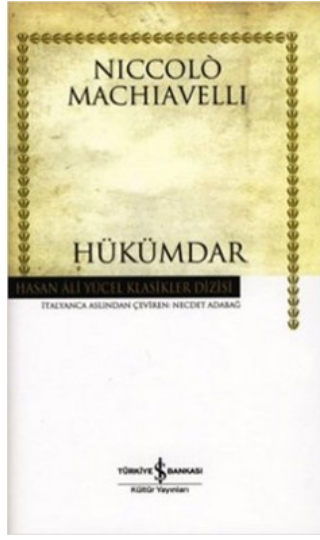
Machiavelli'nin en sevdiğim özelliği, eserlerinde hayali karakterlere tam sorulması gereken soruları sordurmasıdır. Muhtemelen aslında öyle biri yoktur ve öyle bir soru sormamıştır. Ama asıl sorulması gereken sorular bellidir. Machiavelli de işte onları bu karakterlere sordurur.

Machiavelli'nin tek derdi ordu değildir. Devleti ve devletin yöneticilerini de çok önemser. Çünkü kurulabilecek mükemmel sistemler, kilit yerlere yanlış adamların gelmesiyle çökebilmektedir. Dolayısıyla o koltuğa oturacak kişinin o koltuğa önceden hazırlanması çok önemlidir.

Bunun için devletin başına geçecek olan kişinin, oraya hazırlanması, eski vakalardan ders alması lazımdır. Bizim kültürümüzdeki siyasetname ve asafname türü eserleri andıran iki kitabı vardır.

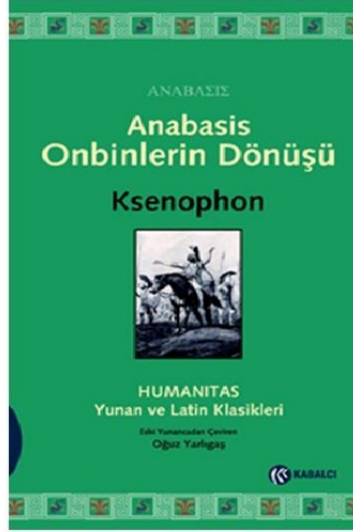
Bu kitaplar Hükümdar ve Prens'tir. Tabi bu bir şaka,çünkü ikisi aynı kitap. Bana bunları tavsiye eden genç dostum, bu 2 kitabın da önemli olduğunu söylemişti. "Her ikisi de mi?" diye sormuştum. "Her ikisini de okumak gerek mutlaka" diye kesin bir ifadeyle söyleyince "Peki" dedim.

Sporcuların "kas hafızası" dedikleri bir şey var. Düzenli antrenmanlarda sırayla her akşam aynı hareketleri, aynı set ve aynı tekrarda yapıyorsunuz ve böylelikle kas hafızası oluşuyor. Sonra aradan 2 ay geçince kas hafızasını yanaltmak ve şoklamak için ani program değiştiriyor.

Şimdi biz de benzerini yapıp, madem Machiavelli'yi okuduk. O zaman onun sürekli atıf yaptığı "geçmiş"e yeniden dönelim diyerek Xenofon'un "Anabasis"ine geçiyoruz. Oğuz Hocamız bunu "Onbinlerin Dönüşü" şeklinde çevirmiş. Ama ben bunu "dönüş" yerine "ricat" olarak anlatıyorum.

Neden "ricat" diyorum? Çünkü bu bir geri çekilme. Çünkü savaşta geri çekilmenin bile bir adabı var. Hatta savaşın en çetrefilli mevzularından birisi bu geri çekilmedir. Çünkü "geri çekilme", yerini ne zaman "bozgun"a bırakacak, bırakacak mı, bırakmadan "ricat" olarak mı kalacak?

Mesela savaşta, ricat yapmanız gerekiyor. Bunu tek seferde mi yapacaksınız, tedricî ricat mı yapacaksınız, bu çok önemli. Osmanlılar, tedricî ricatı çok güzel beceriyorlar. Bazı metinlerde "Rumeli ordusu bozuldu" deniyor. Çok defa rastlıyorsunuz buna.

Neden sürekli Rumeli ordusu bozuluyor? Çünkü Rumeli ordusunun işi bozulmak... 5 sene kadar öncesinde bir öğrencim bir soru sormuştu: "Hocam, bozulmanın da iyisi ve kötüsü var değil mi?" Bu şahane bir soruydu. Evet, bozulmanın da iyisi ve kötüsü var. 3 çeşit bozulma var diyebiliriz.

Gerçek ve sahtesi olan bu bozulmalar şöyledir:

1. Ricat
2. Tedricî ricat
3. Bozgun

Nedir bunlar? Açıklayalım..

1. Ricat: Yani aslında yenilgiye doğru gidiyorsunuz, toplu imha seçeneğinden kurtulmak için birliklerinizin bir kısmını kurtarmak için kontrollü olarak geri çekiliyorsunuz. Mesela Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezid'in oğullarının toplu imha olmaması için birlikleri geri çekmesi...
2. Tedricî ricat: Bu aslında bir geri çekilme değil, daha çok geri çekiliyormuş gibi yapma. Yani Osmanlı meydan muharebelerinde gördüğümüz "Rumeli ordusu bozuldu" mevzuu. Aslında Rumeli ordusunun buradaki görevi "bozulmak"! Ama bunu çok kontrollü ve kademeli bir şekilde yapıyor.

Burada harp nazariyelerinden "iç hat nazariyesi"nden bahsetmeden devam edemeyiz. Nazariyeler, harbi anlamak, tahlil etmek için uydurulmuş çok faydalı şeylerdir. Nazariye oluşturularak buna göre savaşılmaz, savaşın üzerine nazariyesi, yani teorisi yapılır. Öyleyse nedir bu iç hat?

Çok fazla anlatmayacağım, sadece üzerinden basitçe geçeceğim. Uzun anlatımlar derslere kalsın. Konvansiyonel meydan muharebesi düzeninde bir komutan kendi durumu ile ilgili bir şeyi hep gözetir:

İç hat durumunda mıyım, dış hat durumunda mıyım?

Tivitiko - The most beautiful shape of tweets!

Continue to read: <https://tivitiko.herokuapp.com/thread/g7T0S5.html>